

Riigikogu sotsiaalkomisjoni istungi protokoll nr 124

Tallinn, Toompea ja videosild

Esmaspäev, 02. juuni 2025

Algus 11.10, lõpp 12.56

Juhataja: Signe Riisalo (esimees)

Protokollijad: Riin Lindpere (konsultant), Kristi Tori (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Kalle Grünthal, Diana Ingerainen (Irja Lutsari asendusliige), Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi (Mihkel Leesi asendusliige)

Komisjoni ametnikud: Heidi Barot (nõunik-sekretariaadijuhataja), Helgi Kundla (nõunik), Kristi Reindla (nõunik)

Kutsutud: Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna terviseõiguse juht Susanna Jurs, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tööhõive osakonna juhataja Kirsti Melesk, õigusnõunik Ilona Sade (3. päevakorrapunkt); Sotsiaalministeeriumi Euroopa Liidu ja väliskoostöö osakonna nõunik Maret Voore, ravimi- ja meditsiiniseadmete poliitika nõunik Daisy Maryjane Hydes ning ravimi- ja meditsiiniseadmete poliitikajuht Kärt Veliste (4. ja 5. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kalle Grünthali algatatud rahvatervise seaduse muutmise seaduse (617 SE) eelnõu esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse (patsiendi elulõpu tahteavaldus) (604 SE) eelnõu teise lugemise ettevalmistamine
4. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad esmatähtsate ravimite kättesaadavust ja tarnekindlust käsitleva määruse eelnõu kohta COM(2025) 102
5. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohtade täiendamine Euroopa Liidu ravimivaldkonna õigusaktide muudatustepanekute paketi kohta COM(2023) 192, COM(2023) 193
6. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Komisjoni istung esmaspäev, 2. juuni 2025 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kalle Grünthali algatatud rahvatervise seaduse muutmise seaduse (617 SE) eelnõu esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse

- (patsiendi elulõpu tahteavaldus) (604 SE) eelnõu teise lugemise ettevalmistamine
4. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad esmatähtsate ravimite kättesaadavust ja tarnekindlust käsitleva määruse eelnõu kohta COM(2025) 102
5. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohtade täiendamine Euroopa Liidu ravimivaldkonna õigusaktide muudatusettepanekute paketi kohta COM(2023) 192, COM(2023) 193
6. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 3. juuni 2025 kell 14.00

1. NEET noorte valdkonna väljakutsed - arutelu
2. Info ja muud küsimused

Komisjoni kohtumine neljapäev, 5. juuni 2025 kell 9.00-10.00

Sotsiaalkomisjoni kohtumine Rumeenia parlamendi liikmetega

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Kalle Grünthal, Diana Ingerainen, Tanel Kiik, Eero Merilind, Signe Riisalo, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Kalle Grünthali algatatud rahvatervise seaduse muutmise seaduse (617 SE) eelnõu esimese lugemise ettevalmistamine

Signe Riisalo märkis, et sotsiaalkomisjoni 19.05.2025 istungil määrati eelnõule juhtivkomisjoni esindaja ning tehti ettepanek võtta eelnõu esimeseks lugemiseks täiskogu päevakorda 03.06.2025. Riigikogu juhatus paigutas eelnõu täiskogu päevakorda 04.06.2025. Sotsiaalkomisjoni 19.05.2025 istungil tehtud ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada toetust ei leidnud. Toimuval istungil tuleb seega panna hääletusele eelnõu tagasilükkamine. Riisalo andis sõna eelnõu algatajale.

Kalle Grünthal palus täpsustada, milline otsus jäi komisjonil 19.05.2025 istungil tegemata.

Signe Riisalo selgitas, et komisjonil jäi tegemata otsus, kas eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest (RKKTS) tuleneb, et esimese lugemise lõpetamise ettepaneku mittetoetamisest ei saa automaatselt järeldada, et komisjoni tahe on eelnõu tagasi lükata.

Kalle Grünthal soovis teada, et kui ettepanek esimene lugemine lõpetada poolthääle enamust ei saa, siis kas tekib olukord, kus otsust ei ole.

Signe Riisalo vastas, et selline olukord võib tekkida.

Kalle Grünthali sõnul ei võimalda RKKTS eelnõu esimese lugemise lõpetamise või tagasilükkamise otsust teist korda teha. Kuna on võimalik, et komisjon ei võta toimuval istungil otsust vastu, siis peaks 19.05.2025 istungil hääletatu kehtima jääma.

Signe Riisalo sõnas, et teoreetilise arutelu asemel tuleb asuda hääletama. Riisalo märkis, et eelnõu näeb ette lõpetada kellakeeramine suveajale ja talveajale. Komisjoni 19.05.2025 istungil toetasid sisuliselt Sotsiaalministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsioonministeeriumi (MKM) esindajad eelnõu. Samas tõi MKM-i esindaja välja, et kellakeeramine tuleks lõpetada naaberriikidega samaaegselt.

Kalle Grünthal märkis veelkord, et võib tekkida olukord, kus komisjon otsust vastu ei võta.

Signe Riisalo sõnas, et komisjon võib esimest lugemist ette valmistada mitmel istungil.

Kalle Grünthal soovis teada, kus see kirjas on. Komisjon on juba eelnõu esimese lugemise lõpetamist 19.05.2025 istungil hääletanud. RKKTS § 38 käsitleb komisjoni otsuste vastuvõtmise korda. Ta soovis teada, millise §-i alusel tuleb uuesti samas asjas otsus teha.

Signe Riisalo vastas, et 19.05.2025 komisjoni istungil tehtud ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ei leidnud toetust. Praegu ei ole eelnõu osas komisjoni otsust, millega eelnõu täiskogu 04.06.2025 istungile saata. Ta selgitas veelkord, et esimese lugemise lõpetamise ettepaneku mittetoetamisest ei saa automaatselt järeldada, et komisjoni tahe on eelnõu tagasi lükata.

Kalle Grünthali arvates on oluline saavutada õigusselgus. RKKTS-i §-i 38 alusel on eelnõu osas otsused tehtud. Teist korda ei ole võimalik uuesti menetlusotsuseid teha. Ta kordas veelkord oma küsimust. Millise §-i alusel on lubatud samas asjas uuesti otsus teha?

Signe Riisalo palus nõunik-sekretariaadijuhatajal seda selgitada.

Heidi Barot selgitas, et komisjoni esimees on eelnõu 617 SE esimese lugemise ettevalmistamise toimuva istungi päevakorda pannud. Komisjon on nädala töökaava kinnitanud. Ta märkis, et 19.05.2025 komisjoni istungil tehtud ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ei leidnud toetust. Samal istungil tegi Irja Lutsar ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata.

Signe Riisalo toonitas veelkord, et komisjonil ei ole eelnõu kohta otsust, millega eelnõu täiskogu saali saata. Ta soovis teada, mida Grünthal saavutada soovib.

Kalle Grünthal rõhutas veelkord, et tema jaoks on oluline saavutada õigusselgus. Eelnõu on juba täiskogu päevakorda pandud. Eelnõu saab täiskogu istungil menetleda ilma komisjoni otsuseta. Grünthal kordas veelkord oma küsimust. Millise §-i alusel on lubatud samas asjas uuesti otsus teha?

Signe Riisalo selgitas veelkord, et esimese lugemise lõpetamise ettepaneku mittetoetamisest ei saa automaatselt järeldada, et komisjoni tahe on eelnõu tagasi lükata.

Kalle Grünthali hinnangul ei saa komisjoni esimees omavaliliselt toimida. Haldusmenetluses kehtib põhimõte, et lubatud on see, mis on seaduse aluse lubatud.

Signe Riisalo vastas, et kui komisjonis hääletatakse, siis tuleks RKKTS § 98 lõike 6 alusel eraldi ettepanekuna hääletada tagasilükkamist, esimese lugemise lõpetamise ettepanek on seadusest tulenevalt eelduslik. Kui keegi on vastu, et komisjon teeb ettepaneku lõpetada esimene lugemine konsensusel, siis pannakse RKKTS § 38 lõike 2 alusel hääletamisele küsimus eelnõu tagasilükkamise kohta.

Kalle Grünthal märkis veelord, et eelnõu kohta on juba otsus tehtud ning komisjoni esimees ei saa omavaliliselt toimida. RKKTS ei võimalda uuesti samas asjas otsust teha.

Signe Riisalo märkis, et Grünthalil on võimalus mitte hääletada. Ta kordas veelkord, et komisjonil ei ole eelnõu kohta seisukohta, millega eelnõu täiskogu istungile saata.

Kalle Grünthal sõnas, et kui komisjonil otsust ei ole, siis ei saa 19.05.2025 toimunud istungil hääletatut tagasi pöörata.

Signe Riisalo toonitas, et RKKTS-i alusel ei ole komisjonil eelnõu esimese lugemise lõpetamise või tagasilükkamise kohta otsust.

Kalle Grünthal palus veelkord välja tuua RKKTS-i §-id, mille alusel on lubatud samas asjas uuesti otsus teha.

Signe Riisalo vastas veelkord, et kui komisjonis hääletatakse, siis tuleks RKKTS § 98 lõike 6 alusel eraldi ettepanekuna hääletada tagasilükkamist, lõpetamise ettepanek on seadusest tulenevalt eelduslik. Kui keegi on vastu sellele, et komisjon teeb ettepaneku lõpetada esimene lugemine konsensusega, siis pannakse RKKTS § 38 lõike 2 alusel hääletamisele küsimus eelnõu tagasilükkamise kohta.

Riisalo pani hääletusele menetlusliku otsuse. Ta pani hääletusele ettepaneku eelnõu esimesele lugemisel tagasi lükata (poolt 5: Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Eero Merilind, Signe Riisalo, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 4: Kalle Grünthal, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Aleksandr Tšaplõgin; erapooletuid 1: Riina Solman).

Riina Solman palus menetlusliku otsuse uuesti hääletusele panna.

Signe Riisalo palus Solmanil põhjendada, miks ta soovib uuesti hääletada.

Riina Solman selgitas, et talle jäi juriidiline selgitus ebaselgeks. Sotsiaalkomisjoni 19.05.2025 istungil hääletas ta eelnõu esimese lugemise lõpetamise poolt.

Signe Riisalo tühistas menetlusliku otsuse hääletustulemuse. Riisalo pani uuesti hääletusele menetlusliku otsuse. Riisalo pani hääletusele ettepaneku eelnõu esimesele lugemisel tagasi lükata (poolt 5: Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Eero Merilind, Signe Riisalo, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 5: Kalle Grünthal, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin; erapooletuid 0). Ettepanek toetust ei leidnud. Riisalo märkis, et see tähendab, et komisjoni otsust ei ole.

3. Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse (patsiendi elulõpu tahteavaldus) (604 SE) eelnõu teise lugemise ettevalmistamine

Signe Riisalo rääkis, et eelnõu 604 SE läbis esimese lugemise 23. aprillil 2025. Sotsiaalkomisjoni 20. mai 2025 kaasamisistungil vaadati läbi eelnõu kohta saadetud arvamused ja esitatud muudatusettepanekud. Toimuval istungil hääletab komisjon eelnõule laekunud muudatusettepanekuid ja teeb menetlusotsused.

1. Teha eelnõus järgmised muudatused:

1.1. Muuta eelnõu pealkirja ja sõnastada see järgmiselt:

„Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse (patsiendi elulõpu tahteavaldus), töötuskindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ning töövõimetoetuse seaduse muutmise seadus“;

1.2 Täiendada eelnõu uute §-dega 2 ja 3 (muutes järgmise paragrahvi numeratsiooni) järgmises sõnastuses:

„§ 2. Töötuskindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse muutmine

Töötuskindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (RT I, 03.06.2025, 1) § 9 punkt 10 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„10) paragrahvi 27 täiendatakse lõikega 11 järgmises sõnastuses:

(11) Kui osalise või puuduva töövõimega isikule määratakse töövõimetoetus perioodi eest, mille eest talle maksti töötutoetust tööturumeetmete seaduse enne 2026. aasta 1. jaanuari

kehtinud redaktsiooni alusel, vähendatakse sama perioodi eest makstavat töövõimetoetust töötutoetuse summa võrra.“

§ 3. Töövõimetoetuse seaduse muutmise

Töövõimetoetuse seaduse § 27 täiendatakse lõikega 10 järgmises sõnastuses:

„(10) Käesoleva seaduse § 13 lõike 3¹ 2025. aasta 13. juunil jõustunud redaktsiooni kohaldatakse pärast 2025. aasta 30. aprilli lõppenud töölepingu lõppemisel makstud töötasule ja teenistussuhte lõppemisel makstud palgale.““;

1.3 Muuta eelnõu § 2 (uus § 4) ja sõnastada see järgmiselt:

„§ 4. Seaduse jõustumine

(1) Käesoleva seaduse § 3 jõustub järgmisel päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

(2) Käesoleva seaduse § 1 jõustub 2027. aasta 1. jaanuaril.“.

Selgitus: Muudetakse 14. mail 2025. a Riigikogu poolt vastu võetud ning 22. mail 2025. a Vabariigi Presidendi poolt välja kuulutatud, kuid veel jõustumata töötuskindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse § 9 punkti 10, jättes sellest välja TVTS § 27 lõikena 11 kavandatud rakendussätte. Vastav rakendussäte kehtestatakse parandatud sõnastuses TVTS § 27 lõikena 10. Lisaks sätestatakse seaduse jõustumissättes lisanduva TVTS § 27 lõike 10 jõustumine järgmisel päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Lisaks sätestatakse jõustumissättes lisatava punkti jõustumine järgmisel päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Muudatus on vajalik seaduseelnõu Riigikogus menetlemise käigus tekkinud ebatäpsuse parandamiseks. Enne töötuskindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teist lugemist esitas Riigikogu sotsiaalkomisjon eelnõule muudatusettepaneku töövõimetoetuse seaduse (TVTS) muudatuste lisamiseks. Tegemist oli muudatusega, mis tulenes õiguskantsleri poolt 9. mail 2024. a Riigikogule tehtud ettepanekust viia TVTS põhiseadusega (PS) kooskõlla. 1. Õiguskantsler leidis, et olukorras, kus vähenenud töövõimega inimese töövõimetoetust vähendatakse selle tõttu, et ta on töösuhte lõppedes saanud ühes kuus mitme kuu töötasu, on vastuolus PS § 28 lõikes 2 sätestatud põhiõigusega saada töövõimetoetuse korral riigilt abi ja PS § 12 lõikes 1 tagatud võrdsuspõhiõigusega. Riigikogu toetuse saanud õiguskantsleri ettepaneku täitmiseks otsustas sotsiaalkomisjon esitada eelnõule muudatusettepaneku, millega täiendati eelnõu § 9 punktiga 3 ning eelnõu § 9 punktis 10 lisati TVTS §-le 27 täiendav lõige 11. Paragrahvi 9 punktiga 3 muudeti TVTS § 13 lõiget 3¹, hõlmates sättes kehtestatud erandiga ka töölepingu lõppemisel makstud töötasu ja teenistussuhte lõppemisel makstud palga. Muudatuse rakendamiseks kehtestati eelnõu § 9 punktis 10 lisatud täiendava lõikega 11 rakendussäte, mis näeb, ette, et eespool kirjeldatud ja 2026. aasta 1. jaanuaril jõustuma pidanud redaktsiooni kohaldatakse pärast 2025. aasta 31. detsembrit lõppenud töölepingu lõppemisel makstud töötasule ja teenistussuhte lõppemisel makstud palgale. Mõlemad lisatud muudatused olid kavandatud jõustuma alates 1. jaanuarist 2026. a, millele viitab ka § 9 punktis 10 sätestatud rakendussätte sõnastus. Eksituse tõttu jäi § 9 lõikes 3 kavandatud muudatus aga jõustumissättest välja ning võeti seega vastu üldises korras jõustumisega. Selle tulemusena jõustub säte plaanitust varem ning rakendussätte sõnastus ei ole TVTS § § 13 lõike 3¹ muudatuse jõustumisajaga kooskõlas. Seega on vajalik ka rakendussätte sõnastust muuta. Kõnealune rakendussäte jäetakse töötuskindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse seadusest välja ning kehtestatakse korrigeeritud sõnastuses TVTS-i 13. juunil 2025 jõustuva redaktsiooni muudatusena. Õigusselguse tagamiseks on vajalik rakendussätte sõnastus kooskõlla viia võimalikult kiiresti, seega sätestatakse eelnõu §-i 3 jõustumine Riigi Teatajas avaldamisele järgnevalt päevast. Kuna eespool kirjeldatud muudatused peavad jõustuma erineval ajal, sh algselt TVTS § 27 lõikena 11 kavandatud (muudatusettepanekus lg 10) muudatus jõustub hiljem (1. jaanuarist 2026. a), ja lõikena 11 (muudatusettepanekus lg 11) kavandatud muudatus jõustub varem (järgmisel päeval pärast

Riigi Teatajas avaldamist), on vajalik muuta ka sätete numeratsiooni. St algselt lõikena 10 kavandatud muudatus kehtestatakse lõikena 11 ja vastupidi.

Sotsiaalkomisjon

Signe Riisalo selgitas, et muudatusettepanekute loetellu on lisatud töötuskindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ning töövõimetoetuse seaduse muutmist puudutavad muudatusettepanekud. Ta andis ettepaneku tutvustamiseks sõna Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) esindajale.

Kirsti Melesk rääkis, et esitatud parandus on vajalik töövõimetoetuse seaduses, mida menetleti töötuskindlustuse seaduse muudatusega. Riigikogu sotsiaalkomisjon esitas töövõimetoetuse seaduse muudatuse, mis tulenes õiguskantsleri ettepanekust viia töövõimetoetuse seadus põhiseadusega kooskõlla. Muudatus koos rakendussättega pidi jõustuma 01.01.2026. Ekslikult jäi eelnõusse viga, mistõttu seaduse põhisäte võeti vastu jõustumisega üldises korras. See tähendab jõustumist juunis 2025. Rakendussäte võeti vastu jõustumisega 01.01.2026. See ebakõla vajab lahendamist. Lähtutakse põhisäte jõustumise ajast ehk juunist 2025 ja rakendamine tuuakse pool aastat ettepoole. Rakendussäte tuleb viia kooskõlla põhisättega ja ka selle jõustumine tuleb varasemaks muuta. Ta rõhutas, et muudatus on inimese vaates soodsam, sest töövõimetoetuse arvestamise erisused töösuhte lõppemise korral jõustuvad varem kui algselt oli planeeritud. See on õigusselguse mõttes oluline ka Töötukassa jaoks.

Helmen Kütt nentis, et õiguskantsleri pöördumine ja sellele kiirelt reageerimine on mõistetav. Ta küsis, kas seda sätet ei oleks saanud lisada mõnda teise eelnõusse. Elulõpu tahteavaldus on suur eraldiseisev teema ja selle eelnõu pealkirja tuleb nüüd samuti muuta.

Signe Riisalo vastas, et juunikuine rakendusaeg on sedavõrd lähedal, et sobivat eelnõu selle küsimuse lahendamiseks ei ole.

Riina Solman küsis, kas tegemist on puhtalt tehnilise ebakõla korrigeerimisega? Miks on vajalik varasem rakendamine?

Kirsti Melesk kinnitas, et tegemist on tehnilise ebakõla korrigeerimisega. Rakenduma hakkab see säte vastavalt põhisäte jõustumisele juunist 2025. Kõnealune säte jäi rakendamise tähtajast välja ja jõustuks muidu üldises korras 1. jaanuarist 2026.

Helmen Kütt kinnitas, et toetab muudatust. Oluline on asjad korrastada ka õiguskantsleri vaatest. Paraku tekitab selline muudatus Riigikogu täiskogul olukorra, kus liikmed, kes ei toeta elulõpu tahteavaldust, aga toetaksid seda muudatusettepanekut, ei saa poolt hääletada. See ei ole hea praktika. Väga keeruline on hääletada, kui liidetakse erinevaid seadusi, mille osas võib olla erinev seisukoht. Kütt palus tulevikus nendes küsimustes tähelepanelikum olla.

Signe Riisalo toetas Küti seisukohta. Olukord ei ole meeldiv ja hägustab Riigikogu liikme võimalust teha selgeid otsuseid ja valikuid.

Tanel Kiik toetas samuti Küti seisukohta. Ta avaldas imestust, kas muudatust ei oleks saanud menetleda eraldiseisva seaduseelnõuna arvestades, et enne istungitevahelise perioodi algust on veel kolm istunginädalat.

Signe Riisalo kinnitas, et ajaliselt ei oleks eelnõu kolme menetlusetappi jõudnud läbida.

Tanel Kiik lisas, et eelnõusid on menetletud ka vähem kui kolme nädalaga. Praegune lahendus on halb praktika.

Signe Riisalo pani hääletusele muudatusettepaneku nr 1.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Kalle Grünthal, Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Muuta eelnõus läbivalt sõna „elulõpu“ sõnadega „ravist loobumine“ vastavas käändes.

Priit Sibul

Signe Riisalo rääkis, et muudatusettepaneku esitas Priit Sibul. Tema soov oli asendada eelnõus sõna „elulõpu“ sõnadega „ravist loobumine“. Sotsiaalministeeriumi (SOM) arvamus muudatusettepaneku kohta oli, et ravist loobumise võimalus on juba kehtivas õiguses olemas. Sellisel juhul ei eristuks elulõpu tahteavaldus muudest ravist loobumise juhtudest. Riisalo pani muudatusettepaneku nr 2 hääletusele.

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 1: Kalle Grünthal; vastu 8: Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Riina Solman, Kristina Šmigun-Vähi; erapooletuid: 0)

Riina Solman palus muudatusettepaneku uuesti hääletusele panna, kuna ta mõistis selgitusi valesti.

Signe Riisalo selgitas uuesti, et ravist loobumise võimalus on kehtivas õiguses olemas. Seda õigust saab kasutada kas kogu ravi või üksikute protseduuride osas vastavalt inimese soovile. Ühtegi ravimeetodit ei rakendata ilma inimese nõusolekuta. Riisalo tühistas muudatusettepaneku hääletustulemuse ja pani muudatusettepaneku nr 2 uuesti hääletusele.

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 1: Kalle Grünthal, vastu 7: Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Kristina Šmigun-Vähi; erapooletuid 1: Riina Solman).

3. Teha eelnõus järgmised muudatused:

3.1. Muuta eelnõu § 1 punkti 3 pealkirja ja sõnastada järgmiselt:

“5². peatükk

APATSIENDI TAHTEAVALDUS“

Selgitus: Peatüki pealkirja muutes soovime inimestes vähendada ebamugavustunnet või negatiivseid assotsiatsioone, kuna seostub otseselt surmaga. Neutraalne „tahteavaldus“ võib julgustada rohkem inimesi sellega tegelema juba varakult.

3.2. Muuta eelnõu tekstis läbivalt sõnad „patsiendi elulõpu tahteavaldus“ sõnadega „patsiendi tahteavaldus“ vastavas käändes ning sõnad „elulõpu tahteavaldus“ sõnadega „tahteavaldus“ vastavas käändes.

Selgitus: Tulenevalt eelmisest muudatusest, millega soovime 5² peatüki pealkirja muuta on korrektne kui ka seaduse tekstis läbivalt muuta antud väljendit.

Eesti Keskerakonna fraktsioon

Signe Riisalo tegi ettepaneku siduda muudatusettepanekus nr 3 samasisulised punktid 3.1 ja 3.2 ning hääletada neid koos. Komisjoni liikmed toetasid ettepanekut konsensuslikult. Riisalo pani hääletusele muudatusettepaneku nr 3.

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 3: Kalle Grünthal, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin; vastu 7: Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Kristina Šmigun-Vähi; erapooletuid 0).

4. Muuta eelnõu § 1 punkti 3, seaduse § 59⁵ lõike 1 esimest lauset ja sõnastada järgmiselt:

„(1) Patsiendi tahteavaldus (edaspidi tahteavaldus) käesoleva seaduse tähenduses on dokument, mille isik koostab ise juhuks, kui ta on tulevikus püsivalt otsustusvõimetus seisundis.“

***Selgitus:** Muudatuses rõhutatakse, et isiku puhul rakendatakse tema tahteavalduse soove juhul kui tegemist on püsiva otsustusvõimetu seisundiga.*

Eesti Keskerakonna fraktsioon

Signe Riisalo pani hääletusele muudatusettepaneku nr 4.

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 3: Kalle Grünthal, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin; vastu 7: Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Kristina Šmigun-Vähi; erapooletuid 0).

5. Muuta eelnõu § 1 punkti 3, seaduse § 59⁵ lõiget 2 ja sõnastada järgmiselt:

„(2) Kui isik väljendab tahteavalduses ka raviga mitteseotud elulõpujuhiseid ja -eelistusi, ei ole need tervishoiuteenuse osutajale siduvad.“

***Selgitus:** Jätta ära eelnõus olev täiendav lause. Sellisel juhul väljendub selgemalt, et juhised on jäetud ainult isiku raviga seotult.*

Eesti Keskerakonna fraktsioon

Signe Riisalo pani hääletusele muudatusettepaneku nr 5.

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 3: Kalle Grünthal, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin; vastu 7: Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Kristina Šmigun-Vähi; erapooletuid 0).

6. Muuta eelnõu § 1 punktis 3 toodud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 59⁵ lõiget 2 ja sõnastada see järgmiselt:

„(2) Kui isik väljendab tahteavalduses ka raviga mitteseotud elulõpujuhiseid ja -eelistusi, ei ole need tervishoiuteenuse osutajale siduvad. Elulõpu tahteavalduses ei saa väljendada varaga seotud korraldusi.“;

***Selgitus:** Sätte teise lause algne sõnastus oli: „Väljendada ei saa varaga seotud korraldusi.“ Tegemist on keelise ja normitehnilise täpsustusega, mille eesmärk on vältida mitmetimõistetavust ning tagada õigusnormi selgus. Muudatusega täpsustatakse, et elulõpu tahteavaldus ei hõlma varalise iseloomuga korraldusi, mis kuuluvad muude õiguslike instrumentide (nt testament) reguleerimisalasse.*

Sotsiaalkomisjon

Signe Riisalo rääkis, et lisaks eelmisel komisjoni istungil arutatud muudatusettepanekutele on koostatud ka sotsiaalkomisjoni keelelised ja normitehnilised muudatusettepanekud. Muudatusettepanekute eesmärk on vältida mitmetimõistetavust ja tagada normiselgus.

Kalle Grünthal märkis, et varaga seotud tehinguid saab teha vaid notar. Vallasvara ja kinkega seotud sooviavaldusi saab teha inimene ise. Kas sättega ei teki õiguslikku vastuolu?

Signe Riisalo selgitas, et säte on lisatud õigusliku vastuolu välistamiseks. Elulõpu tahtavaldus on eraldiseisev ja kantakse tervise infosüsteemi. Selle sättega lahutatakse elulõpu tahteavaldus muudest soovidest.

Tanel Kiik kommenteeris, et soovitud sõnastuse täpsustus kõlab mõistlikult. Tervishoiuteenuseosutajale ei saa panna kohustust lahendada varalisi küsimusi.

Susanna Jurs täiendas, et lause on lisatud selguse mõttes. Elulõpu tahteavaldus on mõeldud vaid tervisega seotud soovide avaldamiseks. Varaga seotud küsimuste lahendamiseks on muud tsiviilõiguslikud regulatsioonid.

Kalle Grünthal küsis, miks on kogu Euroopas hakatud menetlema elulõpu tahteavaldusi.

Signe Riisalo kommenteeris, et küsimus ei ole seotud muudatusettepanekuga. Eelnõu 20. mail toimunud kaasamisistungil arutati pikalt elulõpu tahteavaldust ja muudatusettepanekuid. Ta mainis, et kui muudatusettepanekute hääletamise järel jääb aega, siis Grünthal saab võimaluse oma küsimuse esitada. Riisalo pani hääletusele muudatusettepaneku nr 6.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Kalle Grünthal, Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi).

7. Muuta eelnõu § 1 punkti 3, seaduse 59⁵ lõiget 3 ja sõnastada järgmiselt:

„(3) Tahteavaldus kehtib viis aastat.“

***Selgitus:** Arvestades meditsiini kiiret arengut ja ka inimeste mõtete muutumist on oluline, et oma tahteavaldus üle vaadata mõistliku aja möödudes.*

Eesti Keskerakonna fraktsioon

Signe Riisalo rääkis, et Keskerakond soovis seada tahteavalduse kehtivusele viieaastase ajalise piiri. Kehtivusele tähtaja seadmist ei toetata. Lahendusena nähakse tehnilises rakenduses meeldetuletuse süsteemi loomist.

Kalle Grünthal märkis, et elulõpu tahteavalduse muutmise ja tühistamise võimalused peavad olema seaduses selgelt toodud ja inimene ei pea neid ise kuskilt otsima.

Signe Riisalo avaldas kahetsust, et Grünthal ei saanud osaleda kaasamisistungil, kus kõike selgitati. Inimene ei pea ise midagi otsima, talle saadetakse iga viie aasta möödumisel teavitust. Riisalo pani hääletusele muudatusettepaneku nr 7.

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 2: Kalle Grünthal, Aleksandr Tšaplõgin; vastu 7: Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Kristina Šmigun-Vähi; erapooletuid 0).

8. Teha eelnõus järgmised muudatused:

8.1. Muuta eelnõu § 1 punkti 3, seaduse 59⁷ lõiget 1 ja sõnastada järgmiselt:

„(1) Tahteavalduse võib koostada täieliku teovõimega otsusevõimeline isik, kes on vähemalt 21-aastane.“

Selgitus: Tahteavalduse vanusepiir peaks olema kindlasti kõrgem kui 18 aastane isik. Antud otsuste tegemiseks on vajalik suurem elukogemus.

8.2. Muuta eelnõu § 1 punkti 3, seaduse 59⁷ lõiget 2 ja sõnastada järgmiselt:

„(2) Tahteavalduse võib koostada piiratud teovõimega vähemalt 21-aastane otsusevõimeline isik, kes on teda nõustanud arsti hinnangul võimeline vastutustundlikult kaaluma selle dokumendi koostamise poolt- ja vastuargumente.“

Selgitus: Piiratud teovõimega isikutele tõstetakse tahteavalduse tegemise vanusepiiri sarnaselt teovõimega otsusevõimeliste isikutega.

Eesti Keskerakonna fraktsioon

Signe Riisalo tegi ettepaneku siduda muudatusettepanekus nr 8 samasisulised punktid 8.1 ja 8.2 ning hääletada neid koos. Komisjoni liikmed toetasid ettepanekut konsensuslikult.

Kalle Grünthal märkis, et tsiviilseadustiku üldosa seadus reguleerib ära piiratud teovõimega isiku ja tema õigused. Selle punkti lisamine oleks kehtiva õigusega vastuolus.

Signe Riisalo pani hääletusele muudatusettepaneku nr 8.

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 2: Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin; vastu 8: Kalle Grünthal, Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Kristina Šmigun-Vähi; erapooletuid 0).

9. Muuta eelnõu § 1 punkti 3, seaduse 59⁸ lõike 1 esimest lauset ja sõnastada järgmiselt:

„(1) Tahteavaldust on õigus koostada tingimusel, et isiku perearst või raviarst, kes on läbinud nõustamise koolituse, on isikut nõustanud.“

Selgitus: Tahteavalduse koostamisel on oluline, et nõustamise viib läbi spetsiaalse koolituse läbinud arst, kes on kursis isiku meditsiinise taustaga ja on seetõttu pädevam nõustama isikut.

Eesti Keskerakonna fraktsioon

Signe Riisalo rääkis, et kõnealune muudatusettepanek sisaldab koolituse läbimise nõuet elulõpu tahteavaldust koostavat isikut nõustavale perearstile või raviarstile.

Kalle Grünthali jaoks on arusaamatu, et sellise tahteavalduse tegemisel ei nõuta notarit, vaid piisab perearstist.

Signe Riisalo selgitas, et kehtiva õiguse kohaselt võib inimene juba täna teha kõiki tahteavaldusi lihtkirjalikult või notari juures. Elulõpu tahteavaldusega luuakse lisavõimalus. Riisalo pani hääletusele muudatusettepaneku nr 9.

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 2: Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin; vastu 6: Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Kristina Šmigun-Vähi; erapooletuid 1: Tanel Kiik).

10. Muuta eelnõu § 1 punktis 3 toodud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 59⁸ lõiget 4 ja sõnastada see järgmiselt:

„(4) Elulõpu tahteavaldus jõustub pärast seda, kui arst on nõustamise tervise infosüsteemis kinnitanud ja elulõpu tahteavaldus on käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud viisil tervise infosüsteemi jõudnud.“;

Selgitus: Sättes toodud lause esialgne sõnastus oli: „Elulõpu tahteavaldus jõustub pärast arsti nõustamise kinnitamist ja käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud viisil tervise infosüsteemi jõudmist.“ Tegemist on keelelise ja normitehnilise täpsustusega, mille eesmärk on vältida mitmetimõistetavust ning tagada õigusnormi selgus.

Sotsiaalkomisjon

Signe Riisalo pani hääletusele muudatusettepaneku nr 10.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Kalle Grünthal, Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi).

11. Muuta eelnõu § 1 punktis 3 toodud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 59⁹ lõiget 5 ja sõnastada see järgmiselt:

„(5) Kui elulõpu tahteavaldust rakendades on usaldusisiku ja teiste lähedaste arvamused vastuolus, lähtub käesoleva seaduse paragrahvi 59⁶ lõikes 1 nimetatud rakendaja usaldusisiku seisukohast.“;

Selgitus: Sättes toodud lause algne sõnastus oli: „Kui elulõpu tahteavaldust rakendades on usaldusisiku ja teiste lähedaste arvamused vastuolus, lähtub arst usaldusisiku seisukohast.“ Vastavalt § 59⁶ lõikele 1 on elulõpu tahteavalduse rakendaja lisaks arstile ka kiirabibrigaadi juht, mistõttu lisatakse viide eelpool nimetatud rakendajaid puudutavale sättele. Tegemist on keelelise ja normitehnilise täpsustusega, mille eesmärk on vältida mitmetimõistetavust ning tagada õigusnormi selgus.

Sotsiaalkomisjon

Signe Riisalo pani hääletusele muudatusettepaneku nr 11.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Kalle Grünthal, Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi).

12. Muuta eelnõu § 1 punktis 3 toodud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 59¹⁰ lõiget 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„(3) Tunnistaja võib teada elulõpu tahteavalduse sisu, kuid seda ei tehta talle tervise infosüsteemis teatavaks.“;

Selgitus: Sättes toodud lause algne sõnastus oli: „Tunnistaja võib teada elulõpu tahteavalduse koostamise korral selle sisu, kuid seda ei tehta talle tervise infosüsteemis nähtavaks.“ Välja on jätud ebavajalik fraas „koostamise korral selle“, kuna tervise infosüsteemis on juba koostatud elulõpu tahteavaldus. Tegemist on keelelise ja normitehnilise täpsustusega, mille eesmärk on vältida mitmetimõistetavust ning tagada õigusnormi selgus.

Sotsiaalkomisjon

Signe Riisalo pani hääletusele muudatusettepaneku nr 12.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Kalle Grünthal, Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi).

13. Täiendada eelnõu § 1 punkti 3, uue §-ga 59¹¹, muutes järgnevate paragrahvide numeratsiooni ja sõnastada järgmiselt:

„ § 59¹¹. Tahteavalduse muutmise ja uuendamine

(1) Isik saab tahteavaldust selle kehtivuse ajal muuta, ilma täiendava perearsti või raviarsti nõustamiseta.

(2) Isik saab tahteavaldust uuendada käesoleva seaduse § 59⁵ lõikes 3 sätestatud tähtaja möödumisel, käesoleva seaduse §-s 59⁸ lõikes 1 sätestatud korras.“

***Selgitus:** Leiame, et tahteavalduse tegemisel on mõistlik anda võimalus seda ka mõne aja möödudes muuta ja selle muutmise saab läbida ilma täiendava nõustamiseta. Meie muudatused näevad ette ka seda, et tahteavaldus on tähtajaline. Seega tuleb sätestada ka uue tahteavalduse tegemise kord, muudatuses on sätestatud, et uue tahteavalduse koostamisel tuleb samuti läbida nõustamine.*

Eesti Keskerakonna fraktsioon

Signe Riisalo rääkis, et järgnev muudatusettepanek käsitleb elulõpu tahteavalduse muutmist ja uuendamist.

Riina Solmani hinnangul on kummaline, et tahteavalduse muutmiseks on vaja seda eelnevalt arutada perearsti või raviarstiga.

Susanna Jurs sõnul sisaldab eelnõu põhimõtet, et nõustamine on kohustuslik tahteavalduse esmasel koostamisel. Arstiga konsulteerimine tahteavalduse muutmisel ja tühistamisel ei ole nõutav, aga see on soovi korral võimalik. Tahteavalduse saab tühistada kasvõi koostamise päeval.

Signe Riisalo pani hääletusele muudatusettepaneku nr 13.

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 3: Kalle Grünthal, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin; vastu 6: Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Kristina Šmigun-Vähi; erapooletuid 1: Tanel Kiik).

Signe Riisalo sõnul on eelnõu seletuskirjas märgitud, et eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu koosseisu poolthääle enamuse. Ta palus SOM-i esindajal kinnitada, et antud juhul ei ole tegemist koosseisu poolthääleteenamust nõudva eelnõuga põhiseaduse § 104 lõike 2 mõttes ja märges on eksitav.

Susanna Jurs vabandas, et tegemist on apsakaga. Ta kinnitas, et eelnõu seadusena vastuvõtmiseks ei ole vaja Riigikogu koosseisu poolthääle enamust. Eelnõu väljatöötamisel mõeldi, kas on vaja muuta karistusseadustikku või kriminaalmenetluse seadustikku seoses arsti vastutusega, mis oleks nõudnud kvalifitseeritud hääleteenamust. Eelnõu kooskõlastusringil selgus, et seda ei ole siiski vaja ja muudetakse vaid tervishoiuteenuste korraldamise seadust.

Signe Riisalo pani hääletusele menetluslikud otsused.

Otsustati:

3.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11.06.2025 (konsensus: Kalle Grünthal, Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi).

3.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Kalle Grünthal, Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi).

3.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 18.06.2025 (konsensus: Kalle Grünthal, Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Riina Solman, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi).

Helmen Kütt juhtis tähelepanu, et eelneval istungil arutati ka Eesti Pensionäride Ühenduste Liidu murekohta. Kütt palus SOM-il nende mure kindlasti arvesse võtta. Kõigil ei ole juurepääsu elektroonilistele vahenditele. Oluline on kinnitada, et elulõpu tahteavaldust saavad koostada ka need inimesed, kellel puudub nutipädevus või selleks vajalikud seadmed.

4. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad esmatähtsate ravimite kättesaadavust ja tarnekindlust käsitleva määruse eelnõu kohta COM(2025) 102

Signe Riisalo märkis, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu sisaldab meetmeid, et tugevdada esmatähtsate ravimite varustuskindlust ja kättesaadavust Euroopa Liidus (EL). Riisalo andis sõna Sotsiaalministeeriumi (SOM) esindajale.

Daisy Maryjane Hydes rääkis, et EL soovib määrusega tugevdada rahvatervise kaitset, parandada ühist huvi pakkuvate ravimite kättesaadavust ning tugevdada üldist julgeolekut. Nende eesmärkide täitmiseks nähakse määrusega ette raamistik, et toetada tootmisvõimsuse suurendamist EL-is, mitmekesistada tarneahelaid, koondada liikmesriikide nõudlust ühiseks hankimiseks ning edendada rahvusvahelisi strateegilisi partnerlusi, et mitmekesistada varustusahelaid ka väljaspool EL-i.

Signe Riisalo andis komisjoni liikmetele küsimusteks sõna.

Diana Ingerainen soovis teada, kas määrusest tulenev võib Eestile mingit ohtu või riski kujutada.

Daisy Maryjane Hydes vastas, et riskiks võib olla hankekriteeriumite jäikus, mis võib piirata konkurentsi väiksematel turgudel. Lisaks on kitsaskohaks see, et määruuses ei täpsustata, mida tähendab riiklik programm. Kui seda tõlgendatakse liiga laialt, võib see tekitada väikeriikidele ebaproportsionaalset halduskoormust või vajadust muuta toimivaid süsteeme. Veel oleks vaja täpsustada rahalist jaotust strateegilistele projektidele. Praegu puudub selge mehhanism, kuidas tagada, et ka väikeriigid ja nende ettevõtjad saaksid ligipääsu EL-i rahastusele. Hydes tõi lisaks välja piiratud ligipääsu ühishangetele. Hetkel on minimaalne osalejate arv üheksa riiki. Kui suuremad riigid ei soovi liituda, siis võivad väikeriigid ühishangetest kõrvale jääda.

Kärt Veliste lisas, et määruse eelnõu kohustab hangetes lisaks hinnakriteeriumile kasutama ka keskkonnanõuete või suurema tarnekindluse kriteeriumi. Tänane eelnõu sõnastus lubab erandeid, aga SOM-i soov on, et erandite tegemine oleks veelgi selgemini kirjas, et saaks arvestada selle rahalist mõju ja mõju tervishoiu jätkusuutlikkusele.

Riina Solman märkis, et SOM-i esindajate välja toodud võimalikke riske kuulates tekib küsimus, miks peab Eesti määruse eelnõuga nõustuma. Kas võiks paluda määruse eelnõu teksti täpsustada?

Daisy Maryjane Hydes vastas, et Eesti huvides on see, et kogu EL-i tarneahelad oleksid tugevamad ja läbipaistvamad. Eestis toodetakse väga vähe ravimeid, peamiselt imporditakse

ravimeid. Eesti sõltub liikmesriikide tootmis- ja logistikavõimekusest.

Kärt Veliste lisas, et eelnõuga ette nähtud meetmed toetavad ravimite tarnekindlust. Ta tõi näite, et kui täna on Eestis turul oluline antibiootikum puudu, siis tegelevad tarneraskuste lahendamisega nii arstid, apteekrid kui ka patsiendid ise. Kui ravimitootmist Euroopas suurendatakse, siis võib sellest ka Eesti. Eelnõuga loodav võimalus ühishangete tegemiseks on suur edasiminekuks. Täna ei saa liikmesriigid ühishangetega välja paljusid ravimeid hankida, sest puudub vastav raamistik.

Riina Solman küsis, kuidas SOM garanteerib, et riskide maandamisega tegeletakse ning Eestile võideldakse eelised välja.

Kärt Veliste vastas, et riskid on välja toodud seisukohtades. See on mandaat SOM-ile, et eesmärkide saavutamise eest seista.

Helmen Kütt soovis teada, millised üheksa riiki on avaldanud soovi ühishangetel osaleda.

Daisy Maryjane Hydes vastas, et need riigid ei ole veel täpsustunud. Riigid peavad ühishankel osalemiseks soovi avaldama.

Signe Riisalo küsis, kas on teada, millised plaanid on ühishangete osas naaberriikidel.

Maret Voore täpsustas, et eelnõu näeb ette, et üheksa liikmesriiki peaksid andma oma ühise hankimise huvist teada. Piiranguid ei ole sellele, missugused need üheksa liikmesriiki on. Voore märkis, et väikestel riikidel võib harvkravimite hankimine olla keerukam kui suurematel riikidel. Suurematel riikidel ei pruugi olla huvi ühishangetel osaleda. SOM-i hinnangul võiks üheksa asemel näiteks kolm-neli liikmesriiki hankel osalemiseks soovi avaldada. Riisalo küsimuse peale naaberriikide plaanide kohta vastas Voore, et määruse eelnõu on väga värske õigusalgatus. Eelnõu määrust on ühel korral EL-i nõukogu töögrupis arutatud. Liikmesriigid ei ole täna ühishangete osas konkreetseid seisukohti välja toonud. Arusaadavalt on vaja meetmeid, et Euroopas ravimite tootmist parandada, suurendada autonoomsust ning vähendada sõltuvust kolmandatest riikidest.

Helmen Kütt soovis teada, mis ajaks riikidelt seisukohti oodatakse.

Maret Voore vastas, et hetkel ei ole teada antud, missuguses töögrupis ning millal eelnõu uuesti arutama hakatakse.

Kalle Grünthal märkis, et määruse eelnõu on 172 lehekülge pikk. Seletuskiri kõigest 7 lehekülge. Tavaliselt on seletuskiri kaks või kolm korda mahukam kui seadus. Ta märkis, et Eesti võib küll määruse eelnõu kohta oma seisukoha esitada, aga EL-i määrused on otsekohalduvad. Grünthal küsis ravimite järelevalve kohta. COVID-19 vaktsiinide osas ei tehtud nõutavaid uuringuid. Kuidas garanteeritakse piisav järelevalve ravimite üle?

Kärt Veliste vastas, et Euroopas toodetavate ravimite müügilubade ja järelevalve reeglid tulenevad ravimipaketist, mis on eraldi õigusloomepakett. Esmatähtsate ravimite eelnõus konkreetseid ravimeid ei loetleta, vaid viidatakse esmatähtsate kriitiliste ravimite nimekirjale.

Kalle Grünthal küsis veelkord, kuidas garanteeritakse efektiivne ja korrektne järelevalve ravimite üle.

Daisy Maryjane Hydes vastas, et määruse eelnõu ei käsitle ravimite kliinilisi uuringuid, vaid ravimite tootmise tugevdamist ja varustuskindlust.

Kalle Grünthal märkis, et määruse eelnõus on käsitletud järelevalve regulatsiooni osa.

Signe Riisalo palus SOM-i esindajatel selgitada, millist järelevalvet määruse kontekstis käsitletakse.

Daisy Maryjane Hydes vastas, et määruse artikkel 26 näeb ette, et Euroopa Komisjon peab iga nelja aasta järel hindama määruse toimimist ja esitama aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule. See hõlmab ka hinnangut selle kohta, kas määrus on aidanud parandada ravimite varustuskindlust. Veel teostatakse järelevalvet andmete esitamise ja aruandluse kohta. Määrus kohustab müügiloo hoidjaid, tootjaid ja teisi turuosalisi esitama andmeid komisjoni või pädeva asutuse taotlusel. Sellist järelevalvet viiakse läbi riskipõhiselt ja eesmärgipäraselt. Lisaks luuakse määrusega koordineerimisrühm esmatähtsate ravimite tarnekindluse tagamiseks. Selle ülesandeks on hinnata riiklike programmide sisu ja toimimist ning teha ettepanekuid loetelu riskide ja ühishangete kohta.

Kalle Grünthal soovis teada, milliste riikide esindajad kontrollorganitesse kuuluvad ning millises riigis hakkavad kontrollorganid asuma.

Kärt Veliste vastas, et ravimite tootmise järelevalve jääb endiselt Ravimiametile. Siseriiklikult ei ole mandaatide muudatusi ette nähtud. Uute rollide tekkimisel tuleb kokku leppida, kes riigis teatud rolle kannavad. Euroopa Komisjon on soovinud, et loodaks eraldi koordinatsioonikogu, kuhu kuuluksid valdkonnas pädevad riigi esindajad. Olemasolev õigusraamistik määrab ära selle, millisel asutusel vastav pädevus on.

Signe Riisalo pani hääletusele ettepaneku toetada Vabariigi Valitsuse esitatud Eesti seisukohti.

Otsustati:

4.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti (poolt 7: Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Riina Solman; vastu 1: Kalle Grünthal; erapooletuid 0).

5. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohtade täiendamine Euroopa Liidu ravimivaldkonna õigusaktide muudatusettepanekute paketi kohta COM(2023) 192, COM(2023) 193

Signe Riisalo andis sõna Sotsiaalministeeriumi esindajale.

Kärt Veliste rääkis, et Euroopa Komisjon esitas 26.04.2023 ravimivaldkonna Euroopa Liidu (EL) õigusaktide muudatusettepanekute paketi. Pakett koosneb määrusest ja direktiivist. Määrus käsitleb EL-i menetlusi inimtervishoiu kasutavate ravimite müügiloo andmiseks ja järelevalveks ning kehtestab Euroopa Ravimiameti tegevust reguleerivad reeglid. Direktiiv käsitleb üldnõudeid inimkasutuseks mõeldud ravimite kohta. Nende kahe õigusakti eesmärk on kohandada ja lihtsustada kehtivat regulatiivset raamistikku, stimuleerida innovatsiooni, toetada Euroopa ravimitööstust ning parandada ravimite kättesaadavust. Veliste märkis, et muudatuste paketi juures on Eesti jaoks kõige olulisem punkt ravimite kättesaadavus. Algselt nägi Euroopa Komisjon andmekaitseperioodiks ette kaheksa aastat. Nüüd soovitakse seda vähendada kuuele aastale ning anda kaks lisa-aastat nendele ravimitele, mille osas ravimitootja toob ravimi kõikides liikmesriikides turule. Seda põhimõtet Eesti toetas. Paraku läbirääkimistel seda ettepanekut ei ole toetatud. Kompromiss tundub olevat see, et ravimi kättesaadavust ja nõudeid ravimitööstusele püütakse lahendada läbi ravimi turustamiskohustuse. Kui uus ravim saab müügiloo, tuleb liikmesriikidel huvi korral ühe aasta jooksul enda soovist märku anda. Nelja aasta jooksul peab ravimitootja ravimi kättesaadavaks tegema. Kui nelja aasta jooksul müügiloo hoidja nõudmisi ei täida, siis konkreetsetes

liikmesriigis ei kohaldu originaalravimile turukaitse ning geneerilise ravimi müügiloa taotlust võib hakata menetlema juba originaalravimi andmekaitse kehtivuse kuuenda aasta täitumisel. See tähendab võimalust geneerilistel ravimitel koheselt pärast originaalravimi andmekaitse perioodi lõppemist turule tulla. Eesti toetab seda, et nähakse ette tõhusad sanktsioonid neile, kes turule ravimit ei too. Veliste märkis lisaks, et ravimite kättesaadavuse parandamise seisukohalt on olulised ka ravimite pakendimärgistust puudutavad muudatused, näiteks paindlikumad võimalused keelenõuetega seoses. Veel luuakse õiguslik alus elektroonilise tooteinfo laiemaks kasutuselevõtuks. Üldises plaanis on pakett Eesti jaoks soodne. Vajalik oleks täpsustada neid seisukohti, mis puudutavad andmekaitseperioodide pikenemist ravimi turulepaneku korral.

Signe Riisalo andis komisjoni liikmetele küsimusteks sõna.

Helmen Kütt märkis, et Vabariigi Valitsuse esitatud Eesti seisukohtade punktis 1.2 on kirjas, et juhul, kui lõpptulemuses ei ole ülaltoodud tingimused täidetud, võib Eesti õigusaktide hääletamisel jääda erapooletuks. Miks ei või Eesti vastu hääletada?

Maret Voore vastas, et kaaluti, kas on mõistlik seisukohtades võimalikku erapooletuks jäämist või vastuhääletamist välja tuua. Arvestades seda, et õigusaktid võetakse vastu liikmesriikide kvalifitseeritud häälteenamusega, siis Eestil üksinda vastu hääletamisel mingit jõudu ei oleks. Kuna muudatusettepanekute pakettis on suur hulk muudatusi, mis Eestis ravimite kättesaadavust parandavad, siis ei ole mõistlik eelnõu vastu hääletada. Kui Eesti jaoks olulisi tingimusi lõppkompromissis ei saavutata, siis on Eestil võimalik lõpphääletusel erapooletuks jääda ning teha avaldus, milles saab välja tuua aspektid, kus Eesti oma huvisid ei saavutanud. Eesti huvi on see, et väikeriike võetakse EL-i õigusloomes alati arvesse.

Helmen Kütt arutles, et kuna muudatused võetakse vastu poolhäälte enamusega, siis ei liitu erapooletuks jäädes Eesti nende riikidega, kes vastu hääletavad. Kütt soovis teada, kas on olnud ravimeid puudutavad EL-i õigusakte, kus Eesti on jäänud erapooletuks ja oma seisukohad avaldusega esitanud.

Maret Voore tõi näite hiljutisest asulareovee direktiivist, millel olid ravimivaldkonnale olulised mõjud. Veepuhastusjaamades tehtavad investeeringud olid Eesti jaoks väga suured. Kuna investeeringud kajastuvad ka ravimi hinnas, siis oli Eesti sellele vastu ning otsis läbirääkimiste jooksul liitlasi. Eesti oli üks kahest riigist, kes hääletamisel erapooletuks jäi ning väga tugeva avalduse esitas.

Diana Ingerainen rääkis, et ravimitootja otsustab patendikaitse ajal, millistele riikidele ravimit tarnida. Eestil oli hiljuti raskusi antibiootikumide tarnega. Kas muudatus ei või ravimite tarneraskusi süvendada?

Kärt Veliste vastas, et pigem nähakse, et muudatusettepanekute pakett mõjutab ravimite tarnet positiivselt. Ravimitootja peab pingutama, et ravimiga turule tulla. Ravimitootjad on öelnud, et nad näevad suuremat potentsiaali, et kiiremini väikestele turgudele tulla.

Eero Merilind küsis, kuidas parandab muudatusettepanekute pakett Eesti patsientidele ravimite kättesaadavust. Kas Eesti saab parema hinnaga ravimeid? Kui liikmesriikidelt parema hinnaga ravimeid ei saa, siis kas Eesti saab iseseisvalt sanktsioone kehtestada?

Kärt Veliste vastas, et ravimi hind sõltub läbirääkimistest. Kui ravimitootja tahab Eestis turule tulla ettenähtud nelja aasta jooksul, siis peab ta olema motiveeritud kompromissi leidma. See võiks anda mandaadi sisuliseks valmisolekuks hinna osas kokkulepet saavutama.

Signe Riisalo tänas päevakorrapunktis osalenud külalisi. Ta pani hääletusele ettepaneku toetada Vabariigi Valitsuse esitatud täiendatud Eesti seisukohti.

Otsustati:

5.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud täiendatud seisukohti (poolt 7: Diana Ingerainen, Toomas Järveoja, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Eero Merilind, Signe Riisalo, Riina Solman; vastu 1: Kalle Grünthal; erapooletuid 0).

6. Info ja muud küsimused

Päevakorrapunkti ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Signe Riisalo
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Riin Lindpere
protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristi Tori
protokollija